

Конєва І.І.
кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ

Державні лісові господарства в загальній системі управління, контролю та організації лісового господарства забезпечують організацію і проведення комплексу лісогосподарських заходів щодо охорони, захисту, використання та відновлення лісових ресурсів. З реформуванням економічних і господарських відносин у галузях лісового господарства та лісопереробної промисловості, в умовах обмеженого бюджетного фінансування і недостатності власних коштів, основні лісогосподарські заходи, намічені матеріалами лісовпорядкування, не здійснюються в належних обсягах, неповною мірою забезпечується збереження лісів від незаконного вирубування та різного роду лісопорушень.

Такий стан ведення лісового господарства не повністю задовольняє основним вимогам чинного природоохоронного законодавства щодо збереження, комплексного та ефективного використання і примноження лісових ресурсів.

В процесі здійснення виробничо-господарської діяльності лісогосподарські підприємства зіткаються з питанням формування такої кількості фінансових ресурсів, яка б могла сприяти підвищенню ефективності функціонування підприємства, забезпечити його платоспроможність та ліквідність.

Згідно законодавства фінансування лісового господарства має здійснюватись з наступних джерел:

1. Централізовані кошти - кошти загального та спеціального фонду державного бюджету; кошти місцевих бюджетів.
2. Власні кошти - виручка від реалізації лісової продукції, товарів та послуг; кошти від реалізації майна та оренди основних засобів.

Характерною особливістю бюджетного фінансування є те, що кошти спрямовуються, як правило, на конкретні проекти лісовідновлення, заліснення непридатних для сільського господарства земель та неугідь, яких на Україні достатньо.

Обсяги бюджетного фінансування на 2016 та 2017 роки відображено у табл.1.

Таблиця 1 – Обсяги бюджетного фінансування лісового господарства

Назва видатків	Обсяг фінансування на 2016 рік, тис. грн	Обсяг фінансування на 2017 рік, тис. грн	Відхилення (+;-) 2017/2016	Потреба, тис. грн
Державне агентство лісових ресурсів України	131694,0	201040,1	69349,1	738 749,8
Керівництво та управління у сфері лісового господарства	43983,2	96571,5	52588,3	37 344,9
Дослідження, прикладні розробки та підготовка наукових кадрів у сфері лісового господарства	8076,1	9413,2	1337,1	16 958,9
Ведення лісового і мисливського господарства, охорона і захист лісів в лісовому фонді	79634,7	95055,4	15420,7	684 446,0

Джерело: складено автором за [2]

Пріоритетними напрямками Держлісагенства, які фінансуються з центрального бюджету, є ведення лісового і мисливського господарства, захист лісів, лісорозведення, на що виділяється більша частина коштів загального бюджетного фінансування. Значна частка фінансування спрямовується на створення захисних лісових насаджень та полезахисних смуг, оскільки лісовідновлення та лісовідтворення в Україні є одним з пріоритетних напрямків ведення лісового господарства. Частка видатків, яка спрямовується на утримання управлінського апарату становить 33,4%.

Держлісагенство забезпечує охорону трьох тисяч об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 1,2 млн. га. Їх площа становить 15,8%

загальної площі лісів Держлісагенства або близько 35% природно-заповідного фонду лісів України. На їх фінансування виділяється 4,3 % від загальної суми видатків на ведення лісового господарства по Держлісагентству. Це виглядає недостатнім для організації повноцінної системи охорони лісів. Фактично фінансується зарплата керівництва та персоналу заповідних територій, тоді як кошти на природоохоронну діяльність дуже обмежені [3].

Решта коштів спрямовується на фінансування наукових досліджень у сфері розвитку лісового господарства та підготовку наукових кадрів у сфері лісового господарства (6,1 %). Треба констатувати, що всі перераховані напрямки діяльності фінансуються недостатньо, що в значній мірі консервує стан лісового господарства і не сприяє його розвитку та осучасненню. Зокрема, відсутність фінансування наукових досліджень не дозволяє в повній мірі зрозуміти поточний вплив змін клімату на стійкість лісів та їх продуктивність, своєчасно виділити майбутні негативні впливи та розробити відповідні корегуючі заходи. Також недостатньо фінансується лісовпорядкування та інформаційне забезпечення лісової галузі, яке в даний момент відстає на 20-30 років від рівня розвинутих країн. В Україні до цього часу відсутня точна електронна карта лісів. Відсутність інформації щодо лісових ресурсів та їх якості, екологічного стану лісів не дозволяє оцінювати обсяги виконання лісами екологічних або невагомих функцій лісу, таких як накопичення вуглецю, хімічного та радіоактивного забруднення.

На даний час, головним джерелом для ведення лісового господарства в цілому по Україні є власні кошти підприємств, які формуються від реалізації продукції лісозаготівель. Протягом 2000-2015 рр. частка від даної діяльності практично не змінювалась і коливалась на рівні 84-88% від загальних обсягів продукції, робіт та послуг лісового господарства.

Формування фінансових ресурсів лісового господарства насамперед пов'язане з довготривалим періодом вирощування лісу. Також на це впливає те, що лісовідновлення і лісокористування не збігаються в часі і просторі. В цьому процесі немає прямого зв'язку між витратами на виробництво продукції

лісництва та виручкою від її реалізації. Крім того, однією з ключових проблем підприємств лісового сектору на сьогодні залишається забезпечення раціонального і ефективного використання лісоресурсного потенціалу. Ця проблема досить актуальна для вітчизняних підприємств, якщо врахувати недостатню площу лісів і обмежені резерви для залучення нових земель в лісгосподарське виробництво.

Зважаючи на ці та інші проблеми, забезпечення лісового господарства власними фінансовими коштами ускладнюється. Характерними рисами підприємств, що функціонують в сфері лісового господарства є тривалість виробничого циклу, що може вимірюватись декількома роками та сезонність проведення деяких лісозаготівельних робіт. Такі роботи можуть вимагати від підприємства лісового господарства створення особливих умов щодо утримання достатнього рівня ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості на тривалий період часу [1, с.107].

Фінансова стабільність підприємств лісового господарства, їх здатність якісно і вчасно виконувати заплановані лісгосподарські заходи залежить від забезпеченості оборотними засобами. Деякі види діяльності такі як створення лісових культур, охорона та захист лісу повинні проводитися у досить стислі терміни і підприємства вчасно повинно мати ресурси для цього.

Важливу роль у стабільності підприємств грають своєчасність розрахунків з постачальниками та споживачами. Дебіторська та кредиторська заборгованості становлять суттєву частину загального фінансування – 9,7% та 27,5% відповідно. Тому лісгосподарські підприємства вимушені при необхідності своєчасного проведення робіт та виплати зобов'язань залучати кредитні ресурси, які в Україні є дуже дорогими і досить обмеженими.

Відсутність фінансування призведе до: ліквідації лісгосподарських підприємств особливо південного та східного регіонів; повного руйнування досягнутих результатів в степовому захисному лісівництві і необоротність ерозійних процесів (на що уже витрачені значні кошти державного бюджету); втрат лісів від несанкціонованих рубок та масових пожеж у лісах; зараження

лісів шкідниками; знищення різновидів флори і фауни та інших непередбачених наслідків.

Таким чином, дослідження показало, що перед підприємствами лісового господарства стоїть важливе завдання - пошук шляхів збільшення власних фінансових ресурсів для їх ефективної роботи. Відповідно, підприємства лісового господарства потребують серйозної підтримки з сторони держави при кредитуванні та наданні пільг при оподаткуванні. Крім того, для підвищення ефективності функціонування підприємствам лісової промисловості необхідно постійно удосконалювати систему управління фінансовими ресурсами, здійснювати радикальні зміни у обсягах, структурі та джерелах їх формування.

Необхідно, враховуючи можливості поєднання бюджетів різних рівнів та децентралізацію, збільшити частку фінансування розвитку лісового фонду та можливості впровадження наукових підходів до ведення фінансово-господарської діяльності лісових господарств.

Список використаних джерел:

1. Мартиненко В.П. Особливості формування фінансових ресурсів лісового господарства / В.П.Мартиненко // Сучасні проблеми економіки і підприємництва. – 2016. - № 8. - С. 104-108.

2. Про Державний бюджет України на 2017 рік: Проект Закону [Електронний ресурс] –Режим доступу:<http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=60032&pf35401=406086>

3. ФАО: Економічні аспекти ведення лісового господарства в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:..www.lesovod.org.ua/node/